

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ WARSZAWY

Program

Obroża

LEGIONOWO MARKI REJONY I i II VII. OBWODU AK OBROŻA

Stowarzyszenie
Pamięci

Powstania
Warszawskiego
1944

Warszawa 21 listopada 2015 r.

STOWARZYSZENIE
PAMIĘCI
POWSTANIA
WARSZAWSKIEGO
1944 r.

Program

Obroza

TOWARZYSTWO
PRZYJACIÓŁ
WARSZAWY
ODDZIAŁ
ACADEMICKI

POMIĘDZY WISŁĄ A FRONTEM WSCHODNIM

PROGRAM DRUGIEJ WIZJI TERENOWEJ

(autokarowa wycieczka historyczno – krajoznawcza z cyklu „na przedpolu Warszawy”
po terenach Rejonów I - Legionowo i II - Marki)

21 LISTOPADA – SOBOTA

8.45

Zbiórka na Placu Bankowym przy Galerii Porczyńskich (r.Elektoralnej)

9.00

Odjazd z pl. Bankowego

Przejazd do Jabłonna

po drodze: nowa trasa komunikacyjna, Tarchomin (osiedle, cmentarz na Mehoffera),

Miejsce przeprawy żołnierzy Obroży i pałac Prymasa Michała Poniatowskiego w Jabłonce

9.30 – 11.00

Jabłonna

dojazd do wału pod piaskarnię; spacer do miejsca przeprawy przez Wisłę żołnierzy Obroży; zwiedzanie parku i ewentualnie pałacu.

11.00 – 12.00

Przejazd do Legionowa przez Chotomów,

po drodze cmentarz w Chotomowie, pomnik-barykada, pomnik i miejsce walk na torze kolejowym.

12.00 – 13.30

Legionowo

spotkanie ze świadkiem historii, poczęstunek, poznanie kilku miejsc pamięci.

13.30 – 14.00

Przejazd przez Wieliszew do Serocka *po drodze zaporą w Dębem.*

zapora w Dębem.

14.00 - 15.00

Serock

zwiedzanie miasta

15.00 – 16.30

Przejazd do Strugi i Marek

po drodze: Zegrze (tablice pamiątkowe w jednostce wojskowej, most, jezioro), Nieporęt, Benjaminów. (W jednej z miejscowości półgodzinna przerwa na posiłek własny).

16.30 – 17.30

Marki

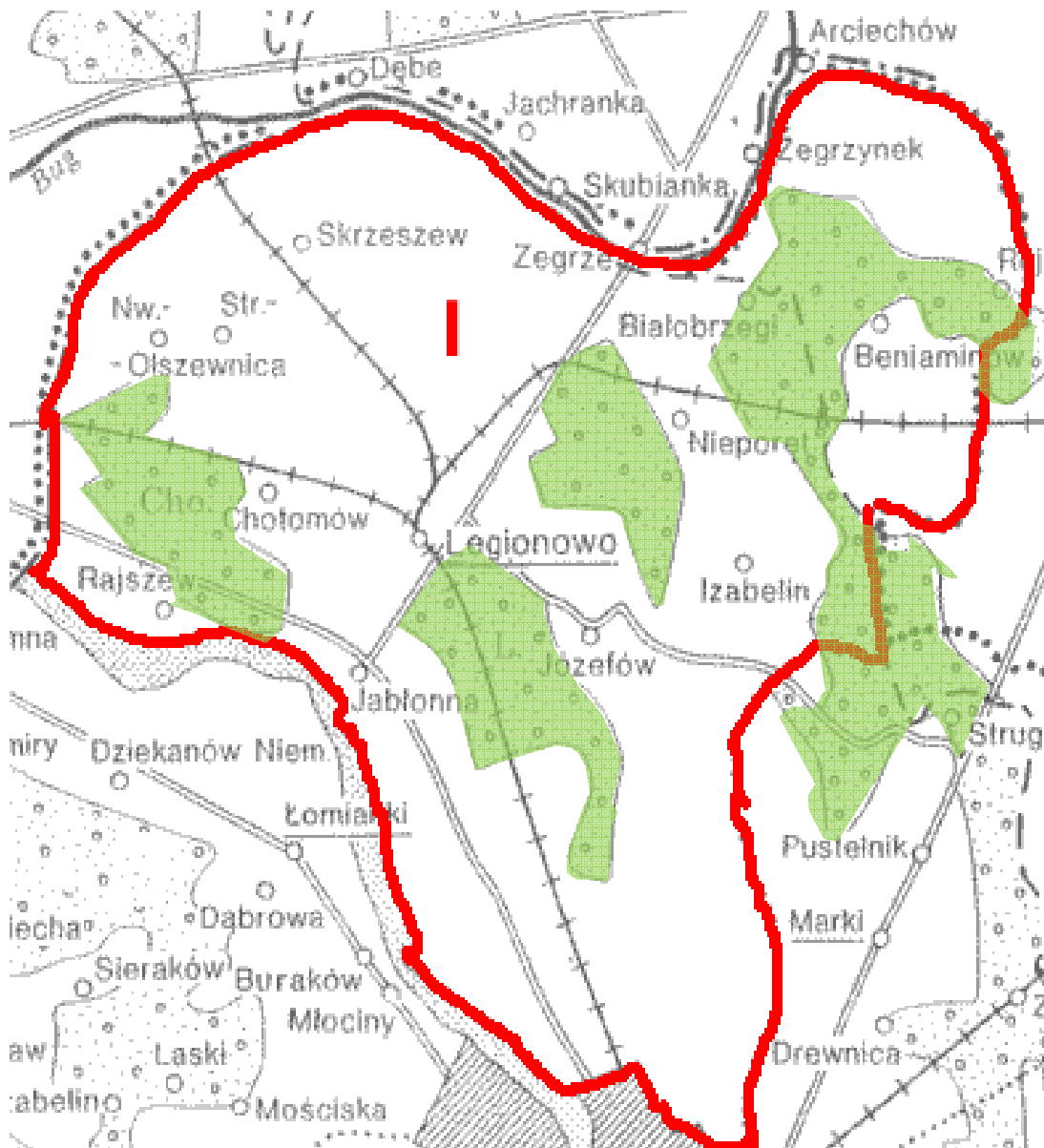
odwiedzenie miejsc pamięci na szlaku walk żołnierzy II. Rejonu. w Strudze, Pustelniku i Markach.

17.30 – 18.00

Powrót do Warszawy na plac Bankowy

Pałac i szkoła Briggsów. Dziś szkoła i Marecki Ośrodek Kultury

Mapa Rejonu I

REJON PIERWSZY

VII. Obwodu „Obroża” Okręgu AK Warszawa - Miasto

Topografia

Rejon obejmował 3 gminy: Legionowo, Jabłonna i Nieporęt. Na ich terenie znajdowały się m.in.: strategiczny węzeł kolejowy oraz dwie drogi główne obsługujące twierdze w Modlinie i Zegrzu, 2 poligony wojskowe, fort Beniaminów z koszarami niemieckimi i obozem jeńców rosyjskich; 3 kompleksy leśne a także 3 miasta i kilka większych osad.

Jego północną granicą na Bugo-Narwi pokrywała się z granicą Generalnej Guberni, a zachodnią była brzegiem Wisły, co ułatwiało kontakt z Grupą Kampinos. Na terenie Rejonu znajdowały się 3 duże kompleksy leśne.

Główne zadania jednostek Rejonu

Podczas konspiracji głównym zadaniem konspiracyjnego pułku AK noszącego kryptonim „**Marianowo-Brzozów**” było przygotowanie oddziałów do walki z najeźdźcą (obsługa zrzutowisk i magazynowanie pozyskanej broni oraz prowadzenie szkoleń), działalność dywersyjna oraz ochrona cywilnych struktur Polskiego Państwa Podziemnego.

Pułk składał się z 3 batalionów rozlokowanych w miejscowościach:

- I. Legionowo, Bukowiec, Chotomów, Wieliszew;
- II. od Jabłony po Białolękę;
- III. od Zegrza, przez Nieporęt do Beniaminowa.

W I półroczu 1944r. pułk liczył ponad 2300. zaprzysiężonych żołnierzy i osób wspomagających.

Oddziały Dywersji Bojowej pułku (ODB) przeprowadziły kilkadziesiąt akcji. Najważniejsze z nich to: - likwidacja funkcjonariusza gestapo, - wielokrotne likwidacje konfidentów gestapo, - kilkukrotne odbicie polskich więźniów z rąk niemieckich, -wielokrotne niszczenie spisów ludności i kontyngentów w urzędach gminnych, - likwidacja bandy rabunkowej, - spalanie tartaku w Zegrzu (produkującego tylko dla Niemców)

Oprócz Oddziałów liniowych i ODB funkcjonowały w rejonie: WSK (Wojskowa Służba Kobiet), WSOP (Wojskowa Służba Ochrony Powstania), Kadra Obywatelska, TON (Tajna Organizacja Nauczycielska) prowadząca szeroko zakrojone tajne nauczanie polskiej młodzieży oraz konspiracyjne harcerstwo (Szare Szeregi).

Tak jak w całym Okręgu, organizowano tu i prowadzono szkolenia rekruckie i sanitarne, redagowano, drukowano i kolportowano prasę konspiracyjną, utrzymywano łączność pomiędzy sztabem a dowódcami oddziałów, a także z pododdziałami, przygotowywano zaplecze gospodarcze i kwatermistrzowskie. Działał Hufiec Szarych Szeregów Legionowo („Tom”) składający się z drużyn: Legionowo, Chotomów, Nieporęt, Legionowo-Przystanek, Choszczówka i Wiśniewo.

Od sierpnia 1943 do lipca 1944 r. Szkoły Partyzanckie ukończyło 304 elewów. a od czerwca 1942 do listopada 1943 Szkoły Podchorążych wypromowały 35 podoficerów.

Tragicznym wydarzeniem wynikającym z zadań pułku była śmierć dwóch świeżo wypromowanych podchorążych, którzy polegli 17 czerwca 1943 broniąc transportu broni przewożonej ze zrzutowiska pod Nieporętem do magazynów batalionowych.

Podchorążowie M. Stępnowski „Alfa” i S. Felicki „Skiba” swoją ofiarą umożliwili ucieczkę transportu. O ich bohaterskim czynie przypomina pamiątkowy głaz ustawiony w Stanisławowie na miejscu wydarzenia.

Inna grupa podchorążych dostała się do niewoli; po kilku dniach śledztwa zostali zamordowani przez niemiecką żandarmerię

W dn. 13 czerwca 1943 ukończyli Szkołę Podchorążych a już 17 czerwca czterech z nich oddało swe młode życie na ołtarzu Ojczyzny.

Doskonale wyszkoleni legionowscy podchorążowie byli powoływani do najtrudniejszych zadań bojowych. Na przełomie 1943 i 1944 roku w skład 2. plutonu 2. kompanii „Parasola” weszło 24 harcerzy z Legionowa. Pluton ten brał udział w zdobywaniu broni i środków transportu, zaś wybrani żołnierze plutonu brali udział w słynnych akcjach przeciwko SS. Chłopcy z Legionowa wraz z całym „Parasolem” walczyli w Powstaniu Warszawskim. Jedenastu z nich zginęło na polu walki.

Rysunki z portalu

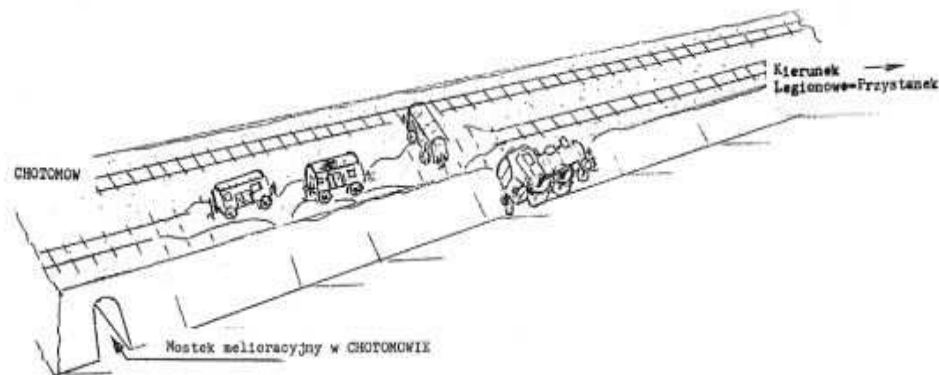
Działania podczas Powstania

W planach operacyjnych zakładano, że **podczas Powstania** głównym zadaniem pułku ma być zamknięcie linii kolejowej i dróg dojazdowych do Warszawy; Ponadto miano opanować Jabłonnę, Zegrze i przeprawy na rzekach oraz izolować Beniaminów.

Realizacja tych ambitnych zadań była możliwa jedynie częściowo, ponieważ w Rejonie całkowicie zmieniła się sytuacja strategiczna: ofensywa radziecka została wstrzymana, a do Jabłony Niemcy ściągnęli kilka dywizji pancernych..

Walki trwały więc tu tylko przez kilka pierwszych dni sierpnia. Nie opanowano całego terenu i mjr „Grosz” (ppłk. R. Kłoczkowski) wydał rozkaz powrotu do konspiracji.

- **28 VII 1944** Niemcy opuścili koszarę w Legionowie, podpalili magazyny żywności. Polacy zajęli koszarę, wynieśli żywność i sporą ilość broni i amunicji.
- **30 VII 1944** Zajęto koszarę w Beniaminowie i uwolniono obóz jeńców radzieckich od niemieckiej załogi;
- **31 VII 1944** o godz. 14:00 w Jabłonie skoncentrowane zostały oddziały dywizji pancerniej SS „Wiking” i dywizji pancerno-desantowej „H. Goering”.
- **1 sierpnia**
  - Ok.16:00 odbyła się mobilizacja pułku. Wieczorem i w nocy Legionowo było w naszych rękach. Dowództwo pułku miało mieścić się w lokalu Spółdzielni przy Rynku. W trakcie jego obsadzania doszło do starcia z patrolem nieprzyjaciela wspartym przez 3 samochody pancerne. Poległo 2 żołnierzy niemieckich. W obliczu zagrożenia atakiem czołgów siedzibę dowództwa trzeba było przenieść na Bukowiec.
  - 18.00 w Chotomowie został wykołejony jadący od Modlina niemiecki pociąg techniczno-sanitarny.

- o Wieczorem obsadzono 6 dołów przeciwczołgowych przy szosie Jabłonna- Zegrze na wysokości Bukowca. Nad ranem zatrzymano tu kolumnę czołgów niszcząc 3 jednostki.
- o Zniszczono (ponosząc znaczne straty) część zbiorników benzyny w Zegrzu;
- **2 sierpnia** Niemcy przy wsparciu pojazdów pancernych wyparli powstańców z szosy zegrzyńskiej; wieczorem ponownie opanowano tereny przy szosie, nękając przejeżdżające nią pojazdy bojowe.
- **3 sierpnia** pod Chotomowem, gdzie nieprzyjaciół postanowił przywrócić ruch kolejowy przerwany w godzinie W – odbyła się zwycięska potyczka w wyniku której Niemcy wycofali biorące w niej udział pociągi: techniczny i opancerzony. Ten ostatni wieczorem powrócił na miejsce walki, żeby zabrać swych poległych i rannych. Z naszej strony ciężką stratą była śmierć dowódcy 3 kompanii por. Stefana Krasieńskiego „Kacpra” i trzech żołnierzy. Byli też ranni.
- **4 sierpnia** wobec zagrożenia pacyfikacją Legionowa, dowódca pułku podjął decyzję o wygaszeniu walk w mieście i przeorganizowaniu oddziałów - w wyniku której:
  - o zdemobilizowano żołnierzy nieuzbrojonych;
  - o powstał 300-osobowy, dobrze uzbrojony ochotniczy batalion pod dowództwem por. B. Szymkiewicza „Znicza”, który rozlokował się w Grabinie;
- **22 sierpnia** przeprowadzono zwiad na terenach Pragi Północnej.
- **6 września**, w odpowiedzi na wezwanie gen. T. Komorowskiego „Bora” o skierowanie pomocy dla walczącej Warszawy utworzono 220-osobowy - batalion dowodzony przez „Znicza”(por. Bolesława Szymkiewicza). Po przeprawieniu się przez Wisłę pod Jabłonną oddział bez strat dotarł do Puszczy Kampinoskiej i został włączony do struktur Grupy Kampinos. Zajął pozycje we wsi Brzozówka luzując oddział „Jerzyków”.
W czasie pobytu w puszczy batalion "Znicza" zwycięsko uczestniczył w walkach z Niemcami pod Brzozówką i Polesiem Nowym.
- **26 września** Niemcy rozpoczęli likwidację Grupy Kampinos w wyniku czego jej dowództwo podjęło decyzję o przemarszu do Gór Świętokrzyskich.
- **29 września** pod Jaktorowem stoczono nierówną bitwę z udziałem pociągu pancernego i lotnictwa, w wyniku której zgrupowanie poniosło poważne straty. O tej bitwie opowiemy w Zeszytach poświęconym Rejonom V i VI.

Cmentarz w Budach Zosinych

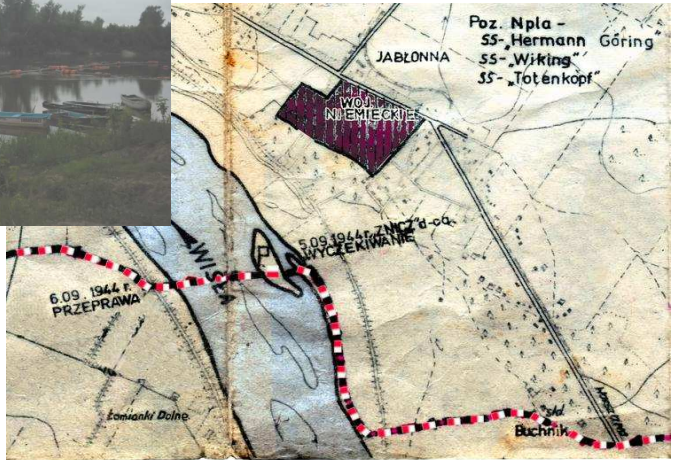
Miejsca Pamięci

na terenie I.Rejonu „Obroży” „Marianowo-Brzozów”- Legionowo

JABŁONNA

MIEJSCE PRZEPRAWY (obecnie piaskownia)

Rejon przeprawy przez Wisłę batalionu „Znicza” Tablica na wale przed piaskownią, wyspa widoczna z terenu piaskowni.

Miejsce przeprawy przez Wisłę (szkic z portalu NA PRZEDPOLU WARSZAWY)

BIAŁOLEKA

CMENTARZ PRZY ul. JÓZEFA MEHOFFERA

Kwatera żołnierzy OBROŻY którzy zginęli po przeprawie do Kampinosu oraz w bitwie pod Jaktorowem.

Kwatera OBROŻY na cmentarzu przy ul. Józefa Mehoffera

JABŁONNA

W REJONIE POCZTY I PRZED URZĘDEM GMINY

2 grupy patriotycznych tablic i pomników, w tym 2 pomniki pamięci żołnierzy AK.

W centrum Jabłonnej

CHOTOMÓW

CMENTARZ PARAFIALNY

Groby żołnierzy poległych w wojnie 1939 roku oraz powstańców żołnierzy 3. kompanii I batalionu poległych **1 i 3 sierpnia 1944 roku pomiędzy stacjami Chotomów i Legionowo - Przystanek**. Znajduje się tu także grób por. Stefana Krasieńskiego ps. „Kacper”, dowódcy 3. kompanii, poległego 3 sierpnia 1944 roku.

Cmentarz parafialny w Chotomowie

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY. Wewnątrz **tablica granitowa** z napisem: *"Żołnierzom pułku AK „Marianowo Brzozów” w Legionowie I Rejon VII Obwodu AK Warszawa Powiat, 3. kompanii w Chotomowie - poległym, zamordowanym i zaginionym w latach 1939-1945 w walce o niepodległość Polski. Rodziny i Towarzysze Broni"*.

LAS W GRANICACH CHOTOMOWA

Głaz i tablica upamiętniająca Polaków pomordowanych i rozstrzelanych przez Niemców w latach 1939-1945. Głaz położono w lesie w granicach Chotomowa, około 4 km od Jabłonnicy. Napis na tablicy:

"Ten las uświęcony męczeńską krwią setek pomordowanych i rozstrzelanych przez zbirów hitlerowskich w latach 1939-1945. Chotomów 1972 rok".

Autorem projektu jest Stefan Dobrowolski. Odstonięcie głazu odbyło się 14 października 1973 roku.

WZGÓRZE W LESIE CHO-TOMOWSKIM

Krzyż metalowy z tablicą wmurowany w betonowy fundament, na wzgórzu w lesie chotomowskim, upamiętnia miejsce zamordowania przez Niemców żołnierzy AK. Napis na tablicy:

"Ignacy Liwski, Eugeniusz Wójcik, Leon Apczyński, Stanisław Mariański".

Odstonięcie odbyło się w sierpniu 1995 roku.

Ul. Partyzantów, Szkoła Podstawowa

Tablica z czarnego granitu na frontowej ścianie szkoły:

"Szkoła imienia Stefana Krasieńskiego „Kacpra”, dowódcy kompanii bojowej wojsk. org. konspiracyjnej, długoletniego kierownika tej szkoły, poległego w bohaterskiej walce z okupantem w Chotomowie dnia 3 sierpnia 1944 roku".

Szkoła w Chotomowie

PRZY ZBIEGU ULIC PIUSA XI I PARTYZANTÓW

Pomnik zbudowany z piaskowca w kształcie barykady obronnej, na szczycie pomnika orzeł i krzyż. Treść napisu:

"Chwała bohaterom walk z najazdem hitlerowskim w latach 1939-1945. Polegli na polu chwały - żołnierze Wojska Polskiego w roku 1939 i żołnierze Armii Krajowej w 1944 roku".

Na froncie pomnika, projektu Stefana Dobrowolskiego, tablica z czarnego granitu z nazwiskami poległych. Obiekt odsłonięto 29 października 1961 roku.

Pomnik przy głównym rondzie Chotomowa

LEGIONOWO

Ul. Władysława Broniewskiego 7, Szkoła Podstawowa nr 3 im. Tadeusza Wardenckiego

Płyta granitowa wmurowana w ścianę budynku upamiętnia nazwiska 14 uczniów byłej Szkoły Powszechnej nr 3 w Legionowie, w tym harcerzy z Szarych Szeregów, poległych w walce z Niemcami w latach 1939-1945, w okresie okupacji i Powstania Warszawskiego. Tablicę odsłonięto w 1964 roku.

UL. JAGIELLOŃSKA 30

Tablica pamięci por. AK Wandy Tomczyńskiej ps. „Ala” następującej treści: *"Na tej posesji w domu rodziny Tomczyńskich w latach okupacji 1939-1944 mieściła się kancelaria sztabu 1 Rejonu Brzozów VII Obwodu Obroza Okręgu Warszawskiego Armii Krajowej. Jej szefem była por. AK Wanda Tomczyńska ps. „Ala” 1910-1998 kurierka, komendantka WSK, uczestniczka walk powstańczych, więzień gestapo, nauczycielka tajnego nauczania, honorowa obywatelka miasta Legionowa. W hołdzie kombatanci Armii Krajowej, Szarych Szeregów, uczniowie, społeczeństwo Legionowa".* Odsłonięto w drugą rocznicę śmierci por. Wandy Tomczyńskiej, 17 września 2000 roku.

OSIEDLE STEFANA BATOREGO

Głaz narzutowy na granitowym cokole. Na głazie umocowano metalową tablicę z godłem harcerskim Polski Walczącej i nazwiskami poległych. Obiekt upamiętnia działalność harcerzy członków Szarych Szeregów oraz poniesione przez nich ofiary w walkach powstańczych na terenie Legionowa. 2. sierpnia 1944 r. roku w walce z czołgami niemieckimi zginęli najmłodszy żołnierze: Zenon Kałamaja ps. „Zienko”, Sławomir Klejment ps. „Huragan”, Zbigniew Zakrzewski ps. „Arab”. Obiekt odsłonięto 2. Sierpnia 1986 roku.

Pomnik w miejscu dawnych okopów; obecnie podwórze wewnątrz osiedla.

UI. KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO – cmentarz

- **Kwaterna wojenna. Obelisk** wykonany ze zbrojonego betonu, w części dolnej tablica pamięci. Kwaterna wojenna grupuje mogiły żołnierzy WP poległych i zmarłych na skutek odniesionych ran ze szpitali wojennych 1939 roku oraz żołnierzy AK z okresu 1939-1945. Do kwatery przeniesiono również szczątki ofiar zebrane z 34 mogił na terenie Legionowa i okolic, zamordowanych przez okupanta niemieckiego. Pomnik odsłonięto w latach 50 - tych..
- **Pomnik - symboliczny grób** żołnierzy 1 Rejonu „Marianowo Brzozów” VII Obwodu "Obroża" Okręgu Warszawskiego AK **zamęczonych na Wschodzie**. Na jednej z płyt wykuty napis:
"Oddali życie na nieludzkiej ziemi za ojczyznę i swoje miasto".
Pomnik odsłonięty i poświęcony 19 października 2000 roku.

UI. TADEUSZA KOŚCIUSZKI róg WRZESIŃSKIEJ

Głaz narzutowy umieszczony na podstawie żelbetowej, na nim symbol Polski Walczącej i data "1944 Sierpień". Na podstawie żelbetowej tablica pamięci Stefana Krasieńskiego „Kacpra”.

1 sierpnia 1944 roku na granicy Legionowo-Chotomów patrol saperów spowodował wykołnienie niemieckiego pociągu wojskowego. 3 sierpnia Niemcy usiłowali naprawić przerwany tor.

Doszło do walki, w której brała udział 3. kompania I batalionu Rejonu „Obroża”, dowodzona przez ppor. Stefana Krasieńskiego ps. „Kacper”. Natarcie nieprzyjaciela wsparte ogniem pociągu pancernego spowodowało duże straty wśród powstańców. Zginęli ppor. Stefan Krasieński ps. „Kacper”, strz. Michał Wójcik, Antoni Grabowski, Jan Jabłoński oraz łączniczka Krystyna Narostkówna.

Pomnik odsłonięto w czerwcu 1984 roku. Autorem koncepcji jest mgr inż. Andrzej Zbierchowski.

UI. MIKOŁAJA KOPERNIKA 16

Tablica granitowa wmurowana w ścianę budynku, upamiętniająca działalność niepodległościową i śmierć Anny Barbary Skoneckiej ps. "Hanka", uczennicy Szkoły Handlowej i tajnego nauczania, członkini Związku Walki Młodych. Poległa ona 21 sierpnia 1944 r. przekraczając linię frontu. Wcześniej, w styczniu 1944 roku, w czasie walki z żandarmerią niemiecką, została zamordowana prawie cała rodzina Skoneckich, która wykorzystywała swój dom **na magazyn broni i sprzętu radiowego oraz tajną drukarnię**. Dom w czasie walki spalono. Tablicę odsłonięto w 1953 roku. Umieszczono ją na budynku, w którym w latach 1940-1944 mieściła się Szkoła Handlowa.

UI. KRÓLOWEJ JADWIGI 7, Szkoła Podstawowa nr 7

Tablica upamiętniająca nadanie Szkole Podstawowej nr 7 w Legionowie imienia VII Obwodu „Obroża” Okręgu Warszawskiego AK. Nadanie szkole tego imienia nastąpiło z inicjatywy SZŻAK przez władze miasta Legionowa w 50 rocznicę Powstania Warszawskiego i 75 rocznicę powstania Legionowa. Tablicę odsłonięto i poświęcono 2 maja 1994 roku.

RONDO ARMII KRAJOWEJ (skrzyżowanie ul. Batorego i Siemiradzkiego)

Pomnik Polski Walczącej symbolizuje okresy walki 1939-1944 i 1944-1989 Armii Krajowej i Solidarności o wolność i suwerenność Polski. Projekt profesora Akademii Sztuk Plastycznych w Warszawie – Andrzeja Bissenika. Głównym elementem plastycznym tego projektu jest stalowy klin z wytłoczoną kotwicą Polski Walczącej symbolizujący walkę o wolność i suwerenność Polski. Klin ten rozbija kamienne płyty z datami 1939–1944 i 1944–1989, obrazując w ten sposób dwa okresy zmagania ze zniewalającymi naród totalitaryzmami. Pomnik powstał z inicjatywy środowiska żołnierzy AK I, Rejonu VII Obwodu „Obroża”, popartej przez miejscowy Ruch Społeczny Solidarność i miejscowe społeczeństwo.

UI. MARSZ. JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO 5, kościół garnizonowy św. Józefa Oblubieńca NMP

- **Tablica z ciemnoszarego granitu**, wbudowana w ścianę kościoła, upamiętniająca ofiary zbrodni okupanta niemieckiego.
W lutym 1940 roku miał miejsce prowokacyjny mord dokonany przez gestapo na volksdeutschu burmistrzu Marielke. W „odwiecie” aresztowano 191 obywateli polskich, którzy zostali **rozstrzelani 26 lutego 1940 roku w Palmirach**. W czasie powojennej ekshumacji przeprowadzonej w maju 1946 r. udało się ustalić nazwiska zaledwie 78 ofiar, z tego 48 z Legionowa
Tablica została zaprojektowana przez ks. płk. Jana Mrugacza, a ufundowało ją społeczeństwo Legionowa.
- **Tablica z ciemnoszarego granitu**, wbudowana w ścianę kościoła, upamiętniająca poległych żołnierzy 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, która przeszła szlak bojowy od Lenino do Berlina. Dywizja rekrutowała się z Polaków deportowanych po 1939 roku z polskich ziem wschodnich na tereny ZSRR.
Tablicę odstonięto i poświęcono w 1992 roku.
- **Tablica marmurowa** wewnątrz kościoła, upamiętniająca pomordowanych i zmarłych Polaków, **zesłanych i wywiezionych w głąb ZSRR w latach 1939-1957**. Ofiarami byli Polacy z dawnych polskich Kresów Wschodnich, jak też **deportowani w 1944 roku obywatele Legionowa, a wśród nich żołnierze AK**.

UI. KS. JANA IGNACEGO SKORUPKI, kościół parafialny św. Jana Kantego

- **Tablica z granitu ciemnoszarego**, wbudowana w ścianę.
"Pamięci harcerzy Szarych Szeregów Chorągwi Mazowieckiej Hufca w Legionowie poległych, pomordowanych, zaginionych w latach 1939-1945. Harcerze tamtych lat".
Autorem projektu jest mgr inż. arch. Bogusław Piątek.
- **Tablica** wmurowana w ścianę z napisem:
"Ś.P. Franciszek Michał Amałowicz ps. „Tatar” major lekarz W.P. 1903-1975 uczestnik walk Orłąt Lwowskich 1918 i III Powstania Śląskiego 1921. W latach 1931-1939 lekarz wojskowy I Korpusu Kadetów w Rawiczu. W wojnie 1939 lekarz 55 pułku Armii „Poznań”. W konspiracji w Armii Krajowej Okręg Warszawski - VII Obwód „Obroża” 1940-42 organizator i dowódca 1 Rejonu „Marianowo Brzozów” w Legionowie. W latach 1944-1954 więzień sowieckich łagrów. W okresie 1955-1958 lekarz kopalni uranu w Kowarach. Wierny i niezłomny żołnierz Rzeczypospolitej. Cześć Jego pamięci! Towarzysze broni I. Rejonu VII Obwodu Obroża Armii Krajowej".

- **Tablica z granitu ciemnoszarego**, wbudowana w ścianę.
"Ś.P. żołnierzom Armii Krajowej I Rejonu Marianowo Brzozów w Legionowie VII Obwodu „Obroża” Warszawa Powiat zmarłym, zaginionym i poległym w walkach o niepodległość Polski w latach 1939-1945. Rodziny i Towarzysze broni”.
 Tablicę odsłonięto 23 kwietnia 1985 roku. Autorem koncepcji i projektu jest Edward Dietrich.
- **Płyta metalowa** z napisem:
"Ś.P. ksiądz Wacław Szelenbaum 1907-1944 żołnierz bohater kapitan AK ps. „Bonus” odznaczony Krzyżem AK i Krzyżem Powstańczym kapelan Armii Krajowej I Rejonu Marianowo Brzozów VII Obwodu Obroża zamordowany przez Niemców w czasie Powstania Warszawskiego w Legionowie. Cześć Jego pamięci. Rodzina i żołnierze Obroży. Sierpień 1988”.
 Autorem koncepcji jest Edward Dietrich. Projekt tablicy opracował art. plast. Bogdan Różycki.

UI. SŁONECZNA RÓG POLNEJ

Głaz narzutowy umieszczony na postumencie żelbetowym. W części frontowej głazu umieszczono granitową tablicę o treści:

"W hołdzie dowódcy I Rejonu VII Obwodu AK Obroża płk. Romanowi Kłoczkowskiemu ps. „Grosz” uczestnikowi walk o niepodległość 1920-1939 - 1944 Powstania Warszawskiego w Legionowie żołnierze Armii Krajowej”.

Pomnik odsłonięto 3 maja 1992 roku. Autorami projektu są: Edward Dietrich i mgr inż. arch. Bogusław Piątek.

AI. SYBIRAKÓW NA OSIEDLU PIASKI

Na betonowym fundamencie ułożono płytki kamienne. Podtrzymują one płytę z jasnego granitu. Na płycie umieszczono kamienny cokół, na którym zamocowano **głaz granitowy**. W części frontowej głazu wkuto metalową tablicę.

6 listopada 1994 roku jednej z ulic osiedla Piaski w Legionowie (na terenie garnizonu) nadano nazwę al. Sybiraków. Pomnik wraz z aleją został 8 listopada 1994 roku poświęcony ofiarom walk z caratem i komunizmem. Autorem projektu jest mjr Grzegorz Nowak.

UI. TARGOWA 73 A, Zespół Szkół Zawodowych

Tablica metalowa z wrytym napisem i wizerunkiem Jerzego Siwińskiego (1906-1944), upamiętnia zasłużonego pedagoga i dyrektora Szkoły Handlowej, kierującego tajnym nauczaniem w zakresie gimnazjum i liceum ogólnokształcącego w latach 1940-1944 w Legionowie.

Jerzy Siwiński od 1940 roku był żołnierzem AK, a od 1942 roku **zastępcą komendanta Kadry Obywatelskiej 1 Rejonu „Obroża”**. W czasie Powstania Warszawskiego został aresztowany i rozstrzelany przez Niemców. Tablicę odsłonięto 22 kwietnia 1995 roku.

GMINA NIEPORET

STANISŁAWÓW PIERWSZY

Pamiętkowy kamień w miejscu śmierci „Alfy” i „Skiby” podchorążych I Rejonu VII Obwodu „Obroża”. Na kamieniu wykuty znak Polski Walczącej i napis: *"W tym miejscu 17 VI 1943 polegli bohaterską śmiercią w walce z hitlerowcami osłaniając transport broni podchorążowie A.K. Alfa - Stępnowski Mieczysław lat 25 Skiba - Felicki Stanisław lat 21 kawalerowie Krzyża Virtuti Militari. Towarzysze broni".*

BENIAMINÓW

Przystanek kolejowy i pamiętkowy krzyż w rejonie lasu około fortowego w którym mieściły się m.in. obóz jeńców rosyjskich i cmentarz ofiar wojny.

--ooOoo--

Patriotyczny mural przy Rondzie Armii Krajowej w Legionowie

POWIAT LEGIONOWSKI

Pamięć

W granicach Powiatu Legionowskiego praktycznie mieści się cały obszar działania Pierwszego Rejonu OBROŻY (z wyjątkiem Białoleki, która stała się Warszawą). Ale sam Powiat jest znacznie większy od terenu kontrolowanego przez Rejon. Dlatego też działania pro patriotyczne Starostwa Powiatowego w Legionowie sięgają znacznie dalej niż wspomnienia opisane w naszym zeszycie.

Proponujemy więc Państwu odwiedzenie strony internetowej Starostwa oraz przejście lub przejazd TURYSTYCZNYM SZLAKIEM PATRIOTYCZNYM „POLSKI WALCZĄCEJ” w czym pomoże Wydział Promocji i Spraw Społecznych tel. 22 764 05 95.

Turystyczny szlak patriotyczny
„Polski Walczącej”
na terenie powiatu legionowskiego

Wybierz się na wycieczkę
po nowych szlakach

- 60,4 km
35 miejsc pamięci
- 59,9 km
27 miejsc pamięci
- 26,4 km
16 miejsc pamięci

zaskanuj QRCode
WALZ!
w wirtualny spacer

szlaki piesze z możliwością przejazdu rowerem

szlak.powiat-legionowski.pl
szlak@powiat-legionowski.pl
facebook SzlakPatriotyczny

Mapa Rejonu II

REJON DRUGI

VII. Obwodu „Obroża” Okręgu AK Warszawa - Miasto

Topografia

Rejon był najmniejszym w Obwodzie. Obejmował obszar nieco większy niż obecne miasto Marki, był położony pomiędzy rejonami Legionowo i Rembertów.

Jego granicę północną stanowiła granica ówczesnego powiatu warszawskiego, wschodnią pas białostockiej linii kolejowej, południową Warszawa, a zachodnią granica zabudowy i zaplecza trzech dróg, strategicznych dla wojska. Były to szosy: Białostocka, Legionowska i tzw. forteczna droga Rembertów – Zegrze. Ich skrzyżowanie w Strudze odegrało ważną rolę w walkach żołnierzy II. Rejonu. Wszystkie wymienione drogi przechodziły przez duże kompleksy leśne, co ułatwiało działania żołnierzom Rejonu.

Na terenie II. Rejonu znajdowały się: duże koszary niemieckie oraz 2 linie kolejowe – normalno i wąskotorowa. Pierwsza obsługiwała front, druga zaopatrywała Warszawę w żywność i była środkiem łączności dla jednostek „Obroża”.

Główne zadania jednostek Rejonu

Podczas konspiracji głównym zadaniem stacjonującej tu grupy AK noszącej kryptonim „**Celków**”, była obserwacja dyslokacji wojsk niemieckich na drogach prowadzących do Warszawy z Legionowa, Zegrza i Białegostoku.

Odziały II. Rejonu, dowodzone przez mjr Henryka Okińczyca („Bila”) składała się z 3 kompanii rozmieszczonych wzdłuż osi Białystok-Warszawa od Strugi przez Pustelnik, Marki aż do Zacisza włącznie. Ich stan osobowy wyniósł w czerwcu 1944 r. **614 żołnierzy**.

Na godzinę „W” głównym zadaniem jakie otrzymał Dowódca II. Rejonu, było zaryglowanie szos z Zegrza, Legionowa oraz Białegostoku.

W końcu lipca 1944 r front dotarł w okolice Wołomina. Na szosie białostockiej wzmógł się ruch wojskowych pojazdów niemieckich co wyglądało jak odwrót, a nawet chwilami jak panika. Podniosły stopień gotowości bojowej żandarmeria, gestapo i administracja niemiecka.

Działania podczas Powstania

W planach operacyjnych zakładano, że **podczas Powstania** głównym zadaniem jednostek II. Rejonu ma być zamknięcie w Strudze skrzyżowania dróg dojazdowych do Warszawy. Nieoczekiwanie sytuacja strategiczna na froncie spowodowała, że zadanie zaryglowania dróg strategicznych, zostało wykonane na dwa dni przed Godziną W.

27 lipca 1944 r. czołowe brygady pancerne radzieckiej 2. Armii dotarły do Garwolina i na drugi dzień rozpoczęła się, mało znana, a największa na terenach Polski, bitwa pancerna nazwana *bitwą warszawską* lub *bitwą pod Radzyminem (Wołominem)*. Trwała do 6 sierpnia ale już 2 sierpnia Stalin nakazał swoim jednostkom odskoczenie do tyłu. W Warszawie wybuchło Powstanie i nie należało przeszkadzać Niemcom w jego tłumieniu. Front cofnął się na linię ŚWIDRA.

O bitwie pod Radzyminem (Wołominem) napisano m.in., że:

"...była największą bitwą pancerną rozegraną na ziemiach polskich w której wzięło udział około 1000 czołgów z czego ponad połowa została zniszczona w walce. Starcie to było ostatnim impulsem do podjęcia decyzji o wybuchu Powstania Warszawskiego, zakończyło się porażką wojsk sowieckich lecz straty nie były na tyle duże by zahamować ofensywę 1 Frontu Białoruskiego. Na wieść o wybuchu powstania, 2 sierpnia Józef Stalin wydał rozkaz zatrzymania ofensywy pod Warszawą. Mimo, że dyktator związku sowieckiego złożył deklarację premierowi RP Stanisławowi Mikołajczykowi o udzieleniu pomocy powstańcom, nie rozkazał wznowienia ofensywy 1 Frontu Białoruskiego, nie udzielił też żadnej pomocy w postaci zrzutów spadochronowych oraz nie pozwolił korzystać z sowieckich lotnisk siłom alianckim przybyłym z pomocą walczącej Warszawie..."

pod Wołominem

W trakcie bitwy **w nocy z 29 na 30 lipca** 3-ci korpus pancerny Armii Czerwonej. przebił się przez Okuniew w rejon Wołomina i znalazł się na terenach kontrolowanych przez Obrozę.

Z racji swojego usytuowania, oddziały II. Rejonu zostały wciągnięte w bitwę i nawiązały współdziałanie z dowództwem radzieckiego korpusu.

Kilkudniowy, powstańczy szlak bojowy II.Rejonu prowadził od Strugi, przez Wołomin, Kobyłkę, Poświętne i Ręczaje do lasów pod Okuniewem. Tu, po wstrzymaniu ofensywy radzieckiej, **7-go sierpnia** Dowódca II.Rejonu mjr. Bil, po odznaczeniu Krzyżem Walecznych 24 żołnierzy, wydał rozkaz powrotu do konspiracji. Większość małymi grupkami wróciła do swoich domów. Inni próbowali przedostać się przez front.

Przypomnijmy kilka szczegółów tego szlaku:

- **30 lipca** (nad ranem) dwa czołgi radzieckie dotarły w okolice Strugi. Miejscowa drużyna AK poprowadziła te czołgi drogami leśnymi do Strugi (w rejon skrzyżowania szos Białystok-Warszawa, Zegrze-Rembertów i Legionowo – Struga), gdzie został zaatakowany i rozbity konwój samochodów niemieckich. Zginęło kilkunastu Niemców, a dowódca konwoju został wzięty do niewoli. Zdobyto znaczne ilości broni i amunicji, samochody zostały spalone.
- **31 lipca** rano przeprowadzono siłami kompanii nieudany atak na czołgi niemieckie zgrupowane w rejonie szkoły w Pustelniku. Poszczególne plutony podciągnięto lasami jak najbliżej Pustelnika. Jednakże nieprzyjaciel czuwał na stanowiskach. Zmasowany ogień broni maszynowej sprawił, że oddziały nasze, ponosząc straty, z trudem wycofały się do lasu.
- **1 sierpnia**
  - **W Pustelniku** dwie drużyny plutonu z Pustelnika, zajęły szkołę, gdzie mieścił się niemiecki skład broni. Zdobytą broń i amunicję przewieziono do Czarnej Strugi;
  - **W Rościszewie i Pustelniku** silny patrol zaskoczył Niemców podczas rewizji domów, i branki mężczyzn. W potyczce, zginęło kilku wrogów, a trzech z nich wzięto do niewoli. Zdobyto samochód, który przez dwa dni, dopóki wystarczyło benzyny, służył kompanii do przewozu sprzętu, granatów i żywności.
  - **W Strudze**, w potyczce pancernej zniszczono 2 czołgi niemieckie patrolujące szosę białostocką. Dobrze uzbrojony patrol powstańczy, przez zabudowania gospodarskie, podwórka, ogrody i zagajniki dotarł niepostrzeżenie w bezpośrednie sąsiedztwo czołgów niemieckich i ostrzelał załogę obserwującą drogę z rowu obok, uniemożliwiając jej powrót do maszyn.

Wtedy z za muru kościelnego wytoczył się na środek szosy jeden z czołgów radzieckich i dwoma celnymi strzałami zniszczył obydwa czołgi niemieckie.

- **Przy szosie** Zegrze-Rembertów oraz przy szosie białostockiej przygotowano stanowiska ogniowe i zapory p-czołgowe.
- **Artyleria niemiecka** przeniosła swój ogień na skrzyżowanie dróg i na wieś Pólko, gdzie stacjonowali powstańcy. W nocy oddziały ewakuowano w kierunku Wołomina i Nowej Wsi, gdzie stacjonowało Dowództwo 3 korpusu czołgów radzieckich. W Strudze pozostało tylko ubezpieczenie czołgów.
- **2 sierpnia** przy asyście 2 czołgów, oddziały powstańcze zajęły Kobyłkę. W budynku szkolnym odbyła się narada bojowa dowódców, którą poprowadził Dowódca Rejonu mjr. Henryk Okińczyc „Bil”. Postanowiono dalej współdziałać z czołgami radzieckimi i stosunkowo szybko po przebiciu się przez front, włączyć się do oddziałów polskich nacierających od wschodu. Wieczorem oddziały przeszły przez Wołomin gdzie stoczyły potyczkę i za wycofującymi się radzieckimi czołgami doszły w rejon wsi Ręczaje.
- **3 sierpnia** na biwaku udzielano medycznej pomocy rannym Rosjanom,
- **4-7 sierpnia** nastąpił wymarsz w kierunku frontu, na Poświętne. Były tam jednak niemieckie czołgi i zawrócono w kierunku Okuniewa. Dowództwo oceniło, że dalsze walki leśne są niecelowe i podjęto decyzję o rozwiązaniu oddziału.

Pod Wołominem

Miejsca Pamięci **na terenie II.Rejonu „Obroży”** **„Celków” - Marki**

O dniach konspiracji, walki i terroru przypominają w Markach, Pustelniku i Strudze pomniki i tablice w terenie i w kościołach. Z ich treści odczytujemy daty, nazwiska, lokalizacje i opisy kolejnych wydarzeń.

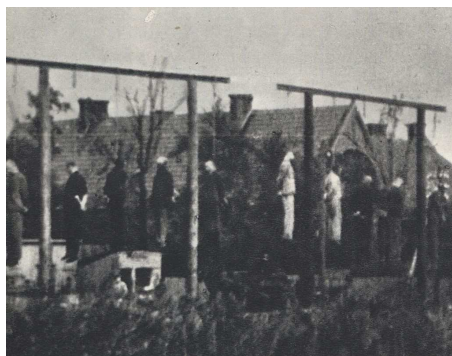
MARKI

Pomnik przy al. J. Piłsudskiego Wysoki na 3.5 m obelisk obłożony granitowymi płytami i zwieńczony orłem przypomina o zbrodni dokonanej na 50 więźniach Pawiaka 16 października 1942 r., powieszonych przez Niemców (po 10 osób) w Markach, Rembertowie, Bródnie (Pelcowizna) , na Woli i w Szczęśliwczach. Szubienice ustawiono tuż przy torach kolejowych. Był to akt zemsty okupanta za przeprowadzenie przez oddziały Armii Krajowej akcji o kryptonimie „Wieniec”, polegającej na wysadzeniu torów kolejowych na liniach węzła warszawskiego, co spowodowało sparaliżowanie ruchu transportów niemieckich z zaopatrzeniem.

Na pomniku znajdują się napisy:

"Miejsce uświęcone krwią Polaków poległych za wolność i Ojczyznę 16.X.1942 r. 10 osób straconych przez hitlerowców Ufundowało społeczeństwo Marek w 1953 r. "

Pomnik został odsłonięty w 1953 r.,

W Markach

Krzyż metalowy umieszczony po lewej stronie pomnika, na cokole murowanym z kamieni polnych. Na kamiennej tablicy napis: *"Za honor i Ojczyznę Ś. P. zamordowani przez faszystów hitlerowskich 16 października 1942 r. Na pamiątkę Rodacy. "*

Tablica w kościele parafialnym św. Izydora.

W kościele św. Izydora, wśród historycznych znajduje się tablica poświęcona pamięci żołnierzy II Rejonu Obroży, Wykonana z czerwonego marmuru została odsłonięta 16 listopada 1969 r, choć ówczesne lokalne władze, były temu przeciwnie.

Tablica, według projektu Romana Grabowskiego została wykonana na Powązkach, w konspiracyjnych warunkach tu przywieziona i wmurowana na kilka dni przed jej odsłonięciem.

Odsłonięcia tablicy dokonali: Jadwiga Turska i Marian Leszczyński. Po odsłonięciu tablicy prokuratura wojewódzka wdrożyła postępowanie karne, zakończone jednak umorzeniem sprawy.

MARKI – PUSTELNIK

Tablica w kościele Matki Bożej Królowej Polski

Po prawej stronie świątyni znajduje się tablica z czarnego marmuru. Wykonana z inicjatywy kombatantów - żołnierzy Armii Krajowej II Rejonu „Celków” VII. Obwodu „Obroża”, a poświęcona pamięci ich dowódcy, mjr. Henrykowi Okińczycowi „Bilowi”, który zmarł zamęczony w sowieckim łagrze jeszcze podczas wojny; w niecałe 5 miesięcy po wkroczeniu NKWD na Pragę. Tablica została zawieszona w połowie lat osiemdziesiątych XX w.

MARKI - STRUGA

Pomnik w Strudze w kształcie 2. mieczy grunwaldzkich przebijających swastykę, zlokalizowano na skrzyżowaniu strategicznych dróg, Warszawa—Białystok i Rembertów—Nieporęt, które żołnierze II. Rejonu zaryglowali w dniach powstańczej walki.

Od 30 lipca do pierwszych dni sierpnia 1944 r., przy wsparciu dwóch sowieckich czołgów trwały tu i w rejonie walki z czołgami niemieckimi.

Pomnik wzniesiono ze składek kombatantów, społeczeństwa Marek i Wojska Polskiego, według projektu żołnierza AK II. Rejonu Romana Grabowskiego ps. „Dziadek”.

Pomnik odsłonięto 6 października 1963 r. W 1994 r. dokonano jego gruntownej renowacji, min. obłożono cokół płytami z szarego granitu, umieszczono nową tablicę, uporządkowano teren wokół i posadzono tuje.

Napis na tablicy brzmi: *"Żołnierzom Armii Krajowej Rejonu Celków –VII. Obwodu Obroża poległym w walkach z okupantem hitlerowskim w latach 1939-1944 oraz w okresie Powstania Warszawskiego 1944. Cześć ich pamięci."*

Skrzyżowanie opisywanych dróg było w 1944 r. jednopoziomowe i przechodziły przez nie tory kolejki Radzymańskiej. Dziś, jest tu rozbudowane skrzyżowanie dwupoziomowe. Pomnik znajduje się w jego płd. - wsch. uchu.

LAS POD ZIELONKA

Pomnik - głaz z tablicą epitafijną upamiętnia śmierć około 60 cywili - mieszkańców Strugi, Marek, Pustelnika i Zielonki rozstrzelanych przez hitlerowców 30 lipca 1944 r. Był to odwet stacjonujących wówczas w Zielonce i Markach wojsk niemieckich za akcje zbrojne przeprowadzone przez Armię Krajową i okoliczną ludność, w których zginęło kilku żołnierzy niemieckich.

Na pomniku umieszczono napis:

"Mieszkańcom Marek, Pustelnika, Strugi, Zielonki, Rościszewa rozstrzelanym W dniu 31 lipca 1944 r. przez hitlerowskiego okupanta. Społeczeństwo"

Pomnik został uroczyście odsłonięty w trzydziestą rocznicę zbrodni.

Inicjatorem budowy były rodziny zamordowanych i środowisko kombatantów oraz Michał Mroziński z Zielonki. Nie znamy autora projektu pomnika.

Pamięć

Na stosunkowo niewielkim terenie działania Drugiego Rejonu OBROŻY o zachowanie pamięci tamtych dni dba znakomicie działający MARECKI OŚRODEK KULTURY, którego współpracownicy w różnorodnych formach starają się o odpowiednią oprawę wszystkich patriotycznych świąt i uroczystości rocznicowych.

Polecamy więc śledzenie strony internetowej Ośrodka i korzystanie z zawartych w niej informacji,

Mok MARECKI OŚRODEK KULTURY
Im. Tadeusza Łużyńskiego

Marki, ul. Fabryczna 2
tel. 22 781 14 06
www.mokmarki.pl

Zapraszamy dzieci, młodzież i dorosłych
na ZAJĘCIA STAŁE

Ognisko muzyczne: NAUKA GRY NA GITARZE, PIANINIE, KEYBOARDZIE, SKRZYPCACH, TRĄBCE, STUDIO PIOSENKI DZIECIĘCEJ I MŁODZIEŻOWEJ.

Ognisko plastyczne: WARSZTATY MALARSTWA I RYSUNKU, ZAJĘCIA BATIKU - MALARSTWO NA TKANINIE, ZAJĘCIA PLASTYCZNE DLA DZIECI, WARSZTATY RĘKODZIEŁA.

Zajęcia taneczne: KLUB TAŃCA NOWOCZESNEGO „ATUT”, MAŁA BALERINA. **Zajęcia klubowe:** KLUB SENIORA, PRZEDSZKOLANDIA - KLUBIK „MIŚ”.

Zajęcia edukacyjne: SZKOŁA PAMIĘCI I SZYBKIEGO CZYTANIA WOJAKOWSKICH, WCZESNA NAUKA CZYTANIA, MECHANIKA I LEGO-ROBOTYKA - ZAJĘCIA KONSTRUKCYJNE Z LEGO WEDO, LOGOPEDIA I REEDUKACJA, UNIWERSYTET DZIECIĘCY - INTERAKTYWNE WARSZTATY NAUKOWE, DZIECIĘCY KLUB EDUKACJI LOGICZNEJ - „IQ KIDS” i „IQ JUNIOR”, MAMA I JA - ZAJĘCIA INTEGRACYJNO - EDUKACYJNE DLA DZIECI Z RODZICAMI, ORTOGRAFIA NA WESOŁO.

Zapisy w sekretariacie MOK
od poniedziałku do piątku w godz. 14-19

POMIĘDZY WISŁĄ A FRONTEM WSCHODNIM (kartki z kalendarza)

28 lipca Kwatera Główna Najwyższego Naczelnego Dowództwa Sowieckiego, wydaje rozkaz zaatakowania Warszawy prawym skrzydłem frontu.

29 lipca natarcie na całym froncie; bitwa pod Karczewem, szpica pancerna dochodzi do Zielonki;

30 lipca wyparcie Niemców z Otwocka, Świdra, Józefowa oraz Wiązowny, skąd przeprowadzono rajd na wieś Zakręt; pod Strugą nawiązano kontakt z żołnierzami Obroza.

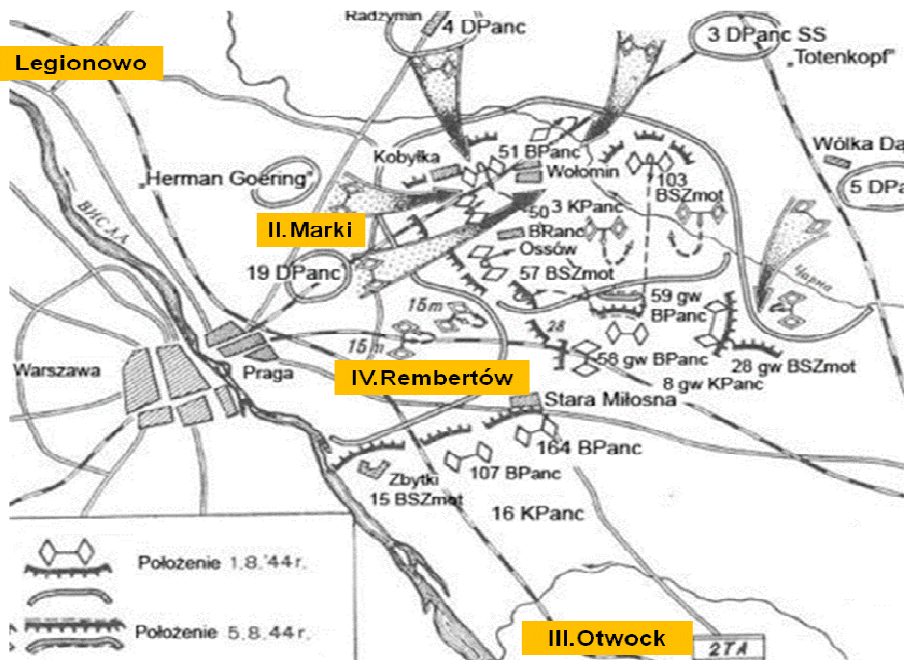
31 lipca walki o Mińsk Mazowiecki i zdobycie miasta

1 sierpnia, kontratak Niemców, zdobycie Strugi;

2 sierpnia **rozkaz Stalina o wstrzymaniu bitwy**

5 sierpnia Niemcy ewakuują jednostki pancerne na zachód przez mosty w Modlinie i Warszawie, burząc i paląc wszystkie domy wzdłuż trasy przejazdu (m.in. w Alejach Jerozolimskich)

5 sierpnia – 14 września zatrzymanie się frontu w bezpiecznej odległości od Powstania – na linii Zbytki- Stara Miłosna – Zielonka – Wołomin.

STOWARZYSZENIE
PAMIĘCI
POWSTANIA
WARSZAWSKIEGO
1944 r.

Program Obroza

TOWARZYSTWO
PRZYJACIÓŁ
WARSZAWY
ODDZIAŁ
AKADEMICKI

Od Autora Programu

To już druga WIZJA TERENOWA **Programu Obroza**.

Na pierwszej, poświęconej losom żołnierzy i funkcjonariuszy Rejonów związanych z Puszcą Kampinoską oraz jej otoczeniem – frekwencja uczestników była zaskakująco duża.

To dobrze. To oznacza, że ciągle jeszcze warto opowiadać o tamtych czasach oraz, że przyjęta forma wycieczki autokarowej Państwu odpowiada. Kontynuując serię WIZJI TERENOWYCH, muszę jednak przypomnieć, że ich skromna forma i treść ma za zadanie jedynie zaciekawić słuchaczy i skierować ich do źródeł.

Temu mają służyć nasze wyprawy i towarzyszące im zeszyty.

Zeszyty, które w sposób zamierzony opowiedzą tylko o niektórych faktach oraz wydarzeniach i to nie zawsze jednoznacznie i do końca.

Wycieczki na których celowo obejrzymy tylko niektóre miejsca pamięci i subiektywnie opowiemy o naszych osądach.

Każdy z czterech takich wyjazdów „w teren” ma inny motyw przewodni.

Pierwszy, który odbył się 24 października 2015 r. czyli tydzień przed Świętem Zmarłych, pozwolił kilkudziesięciu uczestnikom na odwiedzenie sześciu mało znanych, schowanych w Puszczy cmentarzy wojennych.

Obecny drugi przypomni jak się żyło pomiędzy Wisłą a frontem wschodnim. Trzeci to opowieść o tych, którzy jako pierwsi doczekali ucieczki Niemców i jako pierwsi przywitani się z NKWD. A czwarty będzie przedstawieniem skromnych ludzi i ich wielkich czynów przy ratowaniu wypędzonych mieszkańców Warszawy i zabytków miasta.

Każdy z wyjazdów obejmuje dwa kolejne Rejony OBROŻY. Obecny - Listopadowy Rejony LEGIONOWO i MARKI. Trzeci Rejony REMBERTÓW i OTWOCK a czwarty Rejony PIASECZNO i PRUSZKÓW.

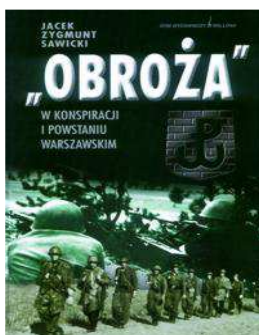
Pozostałe dwa Rejony MŁOCINY i OŻARÓW/ odwiedziliśmy 24. października

Augustyn DOBIECKI
SPPW1944, ZG TPW

PS.

Prosząc o wybaczenie tej skromnej formy realizacji **Programu Obroza**. Przypominam, że nie da się o siódmym Obwodzie AK opowiedzieć wszystkiego i to tak aby zaspokoić ciekawych, a nie zniechęcić niecierpliwych.

O Obroży czytaj:

ŚWIATOWY ZWIĄZEK ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
Zarząd Okręgu Warszawa-Powiat
Środowiska: "Obroża" i "Grupa Kampinos"
ul. Braci Żaluskich 7, 01-733 Warszawa
szczakowp@ibprs.pl

ZESZYTY PROBLEMOWE TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ WARSZAWY

Zeszyt 3/5 z serii „Obroża”

Tekst: Augustyn DOBIECKI; Zdjęcia: Augustyn DOBIECKI, Franciszek TRYNKA
oraz archiwum TPW i internet. Opracowanie: Marta i Augustyn DOBIECCY.

nakład 120+30 egz.

listopad 2015 r.

